

גליון

שיחות רבינו ראש הישיבה שליט"א

NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH
NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH
NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH
NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH	NO GRAPH

- טוטה -

The diagram illustrates a network structure with nodes and connections. The nodes are labeled as follows:

- Top row (left to right): $V_{1,1}^{(1)}$, $V_{1,2}^{(1)}$, $V_{1,3}^{(1)}$, $V_{1,4}^{(1)}$, $V_{1,5}^{(1)}$, $V_{1,6}^{(1)}$, $V_{1,7}^{(1)}$, $V_{1,8}^{(1)}$
- Second row (left to right): $V_{2,1}^{(1)}$, $V_{2,2}^{(1)}$, $V_{2,3}^{(1)}$, $V_{2,4}^{(1)}$, $V_{2,5}^{(1)}$, $V_{2,6}^{(1)}$, $V_{2,7}^{(1)}$, $V_{2,8}^{(1)}$
- Third row (left to right): $V_{3,1}^{(1)}$, $V_{3,2}^{(1)}$, $V_{3,3}^{(1)}$, $V_{3,4}^{(1)}$, $V_{3,5}^{(1)}$, $V_{3,6}^{(1)}$, $V_{3,7}^{(1)}$, $V_{3,8}^{(1)}$
- Bottom row (left to right): $V_{4,1}^{(1)}$, $V_{4,2}^{(1)}$, $V_{4,3}^{(1)}$, $V_{4,4}^{(1)}$, $V_{4,5}^{(1)}$, $V_{4,6}^{(1)}$, $V_{4,7}^{(1)}$, $V_{4,8}^{(1)}$

The connections are as follows:

- Horizontal connections: $V_{1,1}^{(1)} - V_{1,2}^{(1)}$, $V_{1,2}^{(1)} - V_{1,3}^{(1)}$, $V_{1,3}^{(1)} - V_{1,4}^{(1)}$, $V_{1,4}^{(1)} - V_{1,5}^{(1)}$, $V_{1,5}^{(1)} - V_{1,6}^{(1)}$, $V_{1,6}^{(1)} - V_{1,7}^{(1)}$, $V_{1,7}^{(1)} - V_{1,8}^{(1)}$; $V_{2,1}^{(1)} - V_{2,2}^{(1)}$, $V_{2,2}^{(1)} - V_{2,3}^{(1)}$, $V_{2,3}^{(1)} - V_{2,4}^{(1)}$, $V_{2,4}^{(1)} - V_{2,5}^{(1)}$, $V_{2,5}^{(1)} - V_{2,6}^{(1)}$, $V_{2,6}^{(1)} - V_{2,7}^{(1)}$, $V_{2,7}^{(1)} - V_{2,8}^{(1)}$; $V_{3,1}^{(1)} - V_{3,2}^{(1)}$, $V_{3,2}^{(1)} - V_{3,3}^{(1)}$, $V_{3,3}^{(1)} - V_{3,4}^{(1)}$, $V_{3,4}^{(1)} - V_{3,5}^{(1)}$, $V_{3,5}^{(1)} - V_{3,6}^{(1)}$, $V_{3,6}^{(1)} - V_{3,7}^{(1)}$, $V_{3,7}^{(1)} - V_{3,8}^{(1)}$; $V_{4,1}^{(1)} - V_{4,2}^{(1)}$, $V_{4,2}^{(1)} - V_{4,3}^{(1)}$, $V_{4,3}^{(1)} - V_{4,4}^{(1)}$, $V_{4,4}^{(1)} - V_{4,5}^{(1)}$, $V_{4,5}^{(1)} - V_{4,6}^{(1)}$, $V_{4,6}^{(1)} - V_{4,7}^{(1)}$, $V_{4,7}^{(1)} - V_{4,8}^{(1)}$
- Vertical connections: $V_{1,1}^{(1)} - V_{2,1}^{(1)}$, $V_{2,1}^{(1)} - V_{3,1}^{(1)}$, $V_{3,1}^{(1)} - V_{4,1}^{(1)}$; $V_{1,2}^{(1)} - V_{2,2}^{(1)}$, $V_{2,2}^{(1)} - V_{3,2}^{(1)}$, $V_{3,2}^{(1)} - V_{4,2}^{(1)}$; $V_{1,3}^{(1)} - V_{2,3}^{(1)}$, $V_{2,3}^{(1)} - V_{3,3}^{(1)}$, $V_{3,3}^{(1)} - V_{4,3}^{(1)}$; $V_{1,4}^{(1)} - V_{2,4}^{(1)}$, $V_{2,4}^{(1)} - V_{3,4}^{(1)}$, $V_{3,4}^{(1)} - V_{4,4}^{(1)}$; $V_{1,5}^{(1)} - V_{2,5}^{(1)}$, $V_{2,5}^{(1)} - V_{3,5}^{(1)}$, $V_{3,5}^{(1)} - V_{4,5}^{(1)}$; $V_{1,6}^{(1)} - V_{2,6}^{(1)}$, $V_{2,6}^{(1)} - V_{3,6}^{(1)}$, $V_{3,6}^{(1)} - V_{4,6}^{(1)}$; $V_{1,7}^{(1)} - V_{2,7}^{(1)}$, $V_{2,7}^{(1)} - V_{3,7}^{(1)}$, $V_{3,7}^{(1)} - V_{4,7}^{(1)}$; $V_{1,8}^{(1)} - V_{2,8}^{(1)}$, $V_{2,8}^{(1)} - V_{3,8}^{(1)}$, $V_{3,8}^{(1)} - V_{4,8}^{(1)}$
- Diagonal connections: $V_{1,1}^{(1)} - V_{2,2}^{(1)}$, $V_{1,2}^{(1)} - V_{2,1}^{(1)}$, $V_{1,2}^{(1)} - V_{2,3}^{(1)}$, $V_{1,3}^{(1)} - V_{2,2}^{(1)}$, $V_{1,3}^{(1)} - V_{2,4}^{(1)}$, $V_{1,4}^{(1)} - V_{2,3}^{(1)}$, $V_{1,4}^{(1)} - V_{2,5}^{(1)}$, $V_{1,5}^{(1)} - V_{2,4}^{(1)}$, $V_{1,5}^{(1)} - V_{2,6}^{(1)}$, $V_{1,6}^{(1)} - V_{2,5}^{(1)}$, $V_{1,6}^{(1)} - V_{2,7}^{(1)}$, $V_{1,7}^{(1)} - V_{2,6}^{(1)}$, $V_{1,7}^{(1)} - V_{2,8}^{(1)}$, $V_{1,8}^{(1)} - V_{2,7}^{(1)}$, $V_{1,8}^{(1)} - V_{2,8}^{(1)}$; $V_{2,1}^{(1)} - V_{3,2}^{(1)}$, $V_{2,2}^{(1)} - V_{3,1}^{(1)}$, $V_{2,2}^{(1)} - V_{3,3}^{(1)}$, $V_{2,3}^{(1)} - V_{3,2}^{(1)}$, $V_{2,3}^{(1)} - V_{3,4}^{(1)}$, $V_{2,4}^{(1)} - V_{3,3}^{(1)}$, $V_{2,4}^{(1)} - V_{3,5}^{(1)}$, $V_{2,5}^{(1)} - V_{3,4}^{(1)}$, $V_{2,5}^{(1)} - V_{3,6}^{(1)}$, $V_{2,6}^{(1)} - V_{3,5}^{(1)}$, $V_{2,6}^{(1)} - V_{3,7}^{(1)}$, $V_{2,7}^{(1)} - V_{3,6}^{(1)}$, $V_{2,7}^{(1)} - V_{3,8}^{(1)}$, $V_{2,8}^{(1)} - V_{3,7}^{(1)}$, $V_{2,8}^{(1)} - V_{3,8}^{(1)}$; $V_{3,1}^{(1)} - V_{4,2}^{(1)}$, $V_{3,2}^{(1)} - V_{4,1}^{(1)}$, $V_{3,2}^{(1)} - V_{4,3}^{(1)}$, $V_{3,3}^{(1)} - V_{4,2}^{(1)}$, $V_{3,3}^{(1)} - V_{4,4}^{(1)}$, $V_{3,4}^{(1)} - V_{4,3}^{(1)}$, $V_{3,4}^{(1)} - V_{4,5}^{(1)}$, $V_{3,5}^{(1)} - V_{4,4}^{(1)}$, $V_{3,5}^{(1)} - V_{4,6}^{(1)}$, $V_{3,6}^{(1)} - V_{4,5}^{(1)}$, $V_{3,6}^{(1)} - V_{4,7}^{(1)}$, $V_{3,7}^{(1)} - V_{4,6}^{(1)}$, $V_{3,7}^{(1)} - V_{4,8}^{(1)}$, $V_{3,8}^{(1)} - V_{4,7}^{(1)}$, $V_{3,8}^{(1)} - V_{4,8}^{(1)}$

"גחלי אש"
 לשמיעת שיעורים ושיחות
0772-277-277
 בארה"ב: 71622947

לתרומות ולהנצחות ניתן לפנות למכון

© כל הזכויות שמורות
 מכון "עברא דדשא"
 להוצאת ד"ת של רבינו ראש הישיבה שליט"א
 טל: 03-739-5330 | פקס: 077-4703647
 מייל: droshosry@droshosry.com

ניתן לפנות לקבלת הגליזנות מידי שבוע

שב"ק פרשת תולדות תשפ"א

סעודה שלישית:

כתיב (כה, יט-כ) 'ואלה תולדות יצחק וגו', ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, וברש"י מביא החשבון, כשבא אברהם מהר המוריה נתבשר שנולדה רבקה, ויצחק היה בן ל"ז שנה, שהרי בו בפרק מתה שרה ומשנולד יצחק עד העקידה שמתה שרה ל"ז שנה, ובת צ' היתה כשנולד יצחק, ובת קכ"ז כשמתה, הרי ליצחק ל"ז שנים, ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה עד שתהא ג' שנים ונשאה. וקשה מה הצורך בפירוט החשבון כאן, הלא בדרך כלל רש"י מבאר החשבון כשהפסוק סותם וכותב 'מים רבים' (וירא כא, לד), או היכן שלכאורה החשבון שבפסוק נסתר ממקום אחר, כגון מה דכתיב (בא יב, מ) 'ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה', אבל מה צריך לבאר כאן החשבון, וכבר עמד בזה ר"א מזרחי שהרי אין המקרא צריך סעד לדבריו [ועי"ש מה שמפרש לדרכו].

ויל' שהחשבון של רש"י אינו חשבון של שנים, א היסטארישע חשבון, אלא א לעבען חשבון - חשבון של חיים, איך זוכים לתולדות, שהרי מבואר רבות בספה"ק שפת אמת שכל העובדות של האבות היו עבור התורתן של בנים, כי כל מעשה אבות היה הכנה לבנים שפעלו במעשיהם שנוכל גם אנחנו להיות עושים כמעשיהם. וזה בא רש"י ללמדנו שאם רוצים להעמיד זרע כשר, יעקב אבינו ע"ה שמטתו שלמה, עם י"ב שבטי י-ה, צריך לזה הכנה - מסירות נפש של אאע"ה בהר המוריה, ומסינ"פ של שרה אמנו ע"ה שפרחה נשמתה, אזוי קומט ארויס א יעקב מיט די שבטים, אזוי קען מען אוועק שטעלען דורות, כי רק ע"י מסירות נפש לדבר ה' יכולים להקים דורות עם זרע כשר.

וזה מה דכתיב 'ואלה תולדות יצחק', עוד לפני דכתיב 'ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה', והמהר"ל (גור' ארי' כאן) מעיר דבכל מקום מיד אחרי אמרו 'ואלה תולדות' מפורט התולדות, והוי למכתב תחלה לידתם ואחר כך לומר 'ואלה תולדות יצחק', עי"ש. אלא שבא ללמדנו איך מגיעים ל'ואלה תולדות' לתולדות כמו יעקב אבינו והשבטים, רק ע"י ההכנה של ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו'. אמנם אין לנו שום השגה ושייכות למעשי האבות הק', אבל הכל נכתב כדי שאנו נלמד מזה איך להתנהג - תורתן של בנים, שע"י המסירות נפש של העקידה, וכן ע"י המסירות נפש של כל אחד ואחד בנסיגות שלו, וההתנהגות בקר"ט, עי"ז מעמידים דור כשר.

אך על האדם לידע, שיתכן חלילה להיפך, וגם אחרי כל ההכנות מהאבות ודורות הקודמים, מ"מ הכל תלוי באדם עצמו, וזהו שכתב רש"י בראש הפרשה 'ואלה תולדות יצחק - יעקב ועשו האמורים בפרשה', ומקשים המפרשים מה בא ללמדנו, הלא מבואר כן להדיא בהמשך הפרשה. אלא שרש"י מורה לנו בזה, שגם אחרי המסינ"פ של אאע"ה, און א טאטע וויא יצחק, אפילו הכי תולדותיו הם 'יעקב ועשו האמורים בפרשה', יכול לצאת גם בן כמו עשו. כי לכל אדם ניתנה בחירה משלו, און קיינער איז נישט פארזעכירט, אל תאמין בעצמך. ולכן מצד אחד, ההורים אין להם ליפול לשברון לב ולהאשים את עצמם, כי אם התנהגו כראוי ועשו מה שבידם, עליהם לדעת שלכל אדם יש בחירה משלו. אבל מאידך גיסא, האדם עצמו צריך לדעת, שעליו מוטלת האחריות, כי הבחירה ניתנה לו, והכל תלוי בו - אם יהיה כיעקב או כעשו, כי גם אחרי כל ההכנה, על האדם לדעת שאין הדבר תלוי אלא בו.

'ויהי עשו איש יודע ציד' (כה, כו), היצר הרע בא לצוד את האדם ברשתו, וכלשון הפסוק בקהלת (ט, יד) 'עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אתה ובנה עליה **מצודים** גדלים', ואיתא בגמרא (נדרים לב:) דקאי על היצר הרע, כי הוא בא לצוד את האדם, ואם הבעש"ט ז"ע אמר על מאמר הגמרא (שבת עה.) 'שוחט משום מאי חייב משום צובע', דקאי על היצר הרע שצובע מצוות לעבירות ועבירות למצוות, כן ו"ל שהוא חייב משום צד. ועשו היה 'יודע ציד', עס האט איהם אינטערסירט, עס האט איהם געשמעקט, כי דרך הצד לשים בתוך רשתו איזה פתיון, דבר מאכל או כדומה שימשוך את הניצוד לבוא לתוך רשתו, און עשו האט דאס געוויסט, פתיונות היצר משכו אותו.

ובתרגום מפרש 'יודע ציד' - 'נחשירכן', והראשונים כבר עמדו לפרש מה הכוונה, ורבו הפירושים בזה (עי' מפרשי התורה כאן ותוס' ב"ק צב:). ו"ל שבאמת אין פירוש ברור על נחשירכן, כי הדרך שהיצר בא לצוד משתנה מדור לדור, בכל דור הנסיונות והמכשולות שלו, בדורות עברו היו מכשולות אחרים, והיום יש את המכשול הקשה של הטכנולוגיה ועוד נסיונות. ואכן טוב יותר לאדם שלא תהיה לו ידיעה כלל בזה - שלא ידע מה פירושו של 'נחשירכן', ולא יהיה לו נגיעה כלל לפיתוי היצר, אל תחפש בכלל, זוך גארנישט די יצר הרע, אויף יענער זייט גיי גארנישט, אל תהיה 'יודע ציד' - גיי נישט אריין אין די וויסנשאפטען וואס די יצר הרע וויל דיר אריינברענגען און איינרעדען.

היום אנו חיים בדור שרבתה בו חכמת וידעית עניני העולם, א דור פון וויסענשאפט און זיין אויפגעקלרעט, דאטפתחון תרעין דחכמתא [ואם בשנת ת"ר דאטפתחון תרעין דחכמתא כדאיתא בזוה"ק (וירא קיז.), אמר הרה"ק מווארקא ז"ע שלא זכינו לריבוי חכמה בתורה, כי לא

היינו ראויים, ונמסרה החכמה לחיצונים, ומזה בא שמאז נתחדשה להם הרבה חכמה בחכמת הטבע (עי' שם משמאל כי תצא תערה ואמת ואמונה אות רסג), עאכ"כ היום כשרואים ריבוי עצום כ"כ של התחדשות והתפתחות החכמה, כמה צריך לכאוב הלב על הפסד חכמת התורה שיכולנו לזכות אילו היינו ראויים], וכמ"כ יש גם התפתחות של דרכי חכמה המפתים את האדם לדרך היצר, אבל אנו בני ישראל אין אנו 'יודע ציד', איננו רוצים בכלל את החכמה בעינינו אלו. ועל כל אחד ואחד לדעת, שאע"פ שבא מבית טוב, וכל אחד יש לו את אבותיו וזקניו מדורות הקודמים שמסרו נפשם לאידישקייט, וכולנו בני אברהם יצחק ויעקב, מ"מ 'אין הדבר תלוי אלא בי', ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, כי בכל רגע עלול כח הרע שבתוכו לגבור, והיצר יצוד אותו ברשתו, כמה יש להשגיח לא להתקרב לפיתויי היצר, וכלל לא להיות יודע ציד.

כתיב (כה, כד) 'והנה תומם בבטנה', ופירש רש"י מחז"ל (ב"ר סג, ח) 'תומם חסר, ובתמר 'תאומים' מלא, לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע'. וקשה, שהרי 'תומם' דכתיב חסר הוא לשון רבים וקאי על ב' התאומים, על יעקב ועשו, ויכול להשתמע מכך שגם ליעקב יש איזשהו חסרון. אמנם כן, כל זמן שיעקב היה ליד עשו, והיה בחברתו של רשע, הרי זה חסרון, כדכתיב (דה"ב כ, לו) 'בהתחברך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך', ולכן היה יעקב אבינו מפרסם לצאת, להתרחק ולא להיות בחברתו של עשו.

והנה האותיות החסרים ב'תומם' הוא אל"ף ויר"ד, וי"ל שמרמז על י"א סממני הקטורת - הסוד של ההתבדלות וההתחברות בין רשעים לצדיקים, דאיתא בגמרא (כריתות ו: 'כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטרת', ואין המכוון שפושעי ישראל ישארו ברשעותם, אלא כמבואר בראשונים (רבינו גרשום שם, ורבינו בחיי כי תשא ל, לד) ובספה"ק (עי' אמרי אמת נצבים תרס"ה) שכל זה כשהם חוזרין בתשובה, כי החיבור של הפושע עם הכלל הוא כדי להשפיע עליו שיתעורר להכניע יצרו ולחזור בתשובה, דע"י שמתאספין יחד הרשע מבטל את עצמו אל הטובים וחוזר בתשובה. וזה ה"א שחסר ב'תומם', כי זה היה החסרון של עשו, כדאיתא בשם משמאל (בפרשת תרע"א ועוד) בשם הרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע על מה שמגנים את עשו על שהיה רשע, הרי אם היה מקיים כל מצוות ה' היה גרוע יותר בשביל בני ישראל, כי אם ממצוה אחת - כיבוד אב שקיים, אנו סובלים מחמתה בכל הדורות, אילו קיים עוד מצוות כמה רעות וצרות רבות היה מביא עלינו, אלא שגנותו אמאי אינו בטל נכנע ומחובר ליעקב אבינו ע"ה. נמצא שזה מה שהיה חסר לעשו, דייקא האותיות י"א, הלימוד מסממני

הקטורת שהחלבנה צריך להיות בטל ומחובר לשאר י' סממני הקטורת, וכדאיתא במהרש"א (חא"ג שם) דלא קאמר 'ומקטירו עמהם' אלא 'ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת', דר"ל שעל פושע ישראל לבטל עצמו אל העשרה שהוא נמנה עמהם, ודייקא בשיש עדה קדושה שהן מנין עשרה בלא הוא, אבל אין לצרפו להיות אחד מהעשרה, כי עליו לדעת שהוא רק נוסף על ה'. ואם עשו היה מתבטל אל יעקב לא היה חסרון, אלא היה תאומים מלא - השלימות של י"א.

ואין המכוון שכל אחד יחשוב כן על חבירו, כאותם המהרהרים בלבם בשעה שאומרים במעלי יומא דכיפורי 'אנו מתירים להתפלל עם העבריינים' על פלוני העבריין שמתירים לו להתפלל עם הציבור, יענער איז דער עבריין? דו ביסט א עבריין! ומתירים לך להצטרף אל הציבור כשהנך מתבטל אל הציבור. ואפילו מי שמתנהג כראוי, בבחינת יעקב, אבל לכל אחד ואחד יש י' חלקי יעקב אבינו, אבל חלק ה"א הוא של עשו, די שטיקעל גוי וואס מ'דארף און מ'וויל ארויס נעמען פון די הארץ, והרי על זה עיקר השמירה שצריך האדם, על חלק הרע שנמצא בקרבנו, שיתבטל אל חלק הטוב, ולא ח"ו להיפך.

והנה כתיב (כו, כב) 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו', ולכאורה הרי יצחק אבינו ע"ה הרגיש והבין שיש כאן מרמה, ואם כן היה לו לברר את הדבר, לדרוש אצל רבקה או לחקור אצל אחרים, לפני שיתן את הברכות שהם הדבר היקר ביותר. אלא איתא בקדמונים (עי' עץ הדעת טוב לרח"ו) ובספה"ק (עי' אוהב ישראל) שיצחק אבינו מכיון שכהו עיניו מראות, חשש שיהיה כאן מרמה להוציא את הברכות שלא כדון, ולכן מראש עשה יצחק אבינו סימן עם עשו שישנה את קולו וידבר בלשון רכה כיעקב אבינו, כי מסתמא כשיבוא יעקב בתחבולותיו לפניו ישנה טעמו ודיבורו לדבר בלשון עשו כדי שלא יבין אביו שהוא יעקב, וזה יהיה סימן מובהק ליצחק לידע בבירור מי הוא המדבר. ולכן אמר יצחק 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו', ואכן זה עשו, וכסימן שסיכמו ביניהם. ורבקה ידעה זאת, והגידה ליעקב לדבר בלשון רכה ויסבור יצחק שעשו הוא המדבר, ולכן לא ניסה לדבר כעשו.

ולכאורה קשה אם כן הוא שיצחק ועשו סיכמו ביניהם שעשו ידבר כיעקב, אמאי אמר עשו 'יקום אבי' (כו, לא), ולא שינה לדבר בלשון כבוד ורכה כיעקב. אלא דודי הגה"ח רבי יצחק מאיר הי"ד זצ"ל בן הרה"ק רבי משה בצלאל הי"ד זי"ע חתן האמרי אמת זי"ע (עי' שם ושארי' על הר"מ אלטר הי"ד עמ' קע), ביאר בזה, דכמו שאמר השפת אמת זי"ע על מה שיעקב אבינו אמר (כו, כ) 'כי הקרה ה' אלקיך לפני', שזה גרם ליצחק אבינו לומר 'גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא' (כו, כא), כפירוש רש"י מחז"ל (ב"ר סה, יט) 'אמר יצחק בלבו אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר כי הקרה ה' אלקיך', מדוע באמת לא

שינה יעקב אבינו מלשונו לדבר כמו עשו, ולומר 'כי הקרה' סתם או 'כי נקרה' בלא להזכיר שם שמים, ובזה היה מונע מיצחק אבינו לחשוך בו ולמשש אותו. אלא שיעקב אבינו ע"ה, לא היה מסוגל לדבר בלא להזכיר שם ה', והתפרץ מתוכו פנימיות לבו, ואמר 'הקרה' אלקיך לפני' (עי' ס"ג תולדות תש"פ). כן להיפך, כמה שעשו ינסה וישתדל לדבר כיעקב, לא ימלט שה'עשו' שבתוכו יתפרץ החוצה, ועם כל ההכנה שעשה לא יכל למנוע מלדבר בלשון 'קום אבי', די עשו'שאפט שפריצט ארויס.

והנה ווארט זה נוגע לכל אחד, כמה יש להיזהר לשלוט היטב שלא יפרוץ ה'פרא אדם' שבתוכו מחוץ לגדרו, וכמו שסיפר הר"ר אלי' קרויטוויט - תלמידו ובן ביתו של הרב מטשעבין זצ"ל, מעשה ביהודי שלפרנסתו עבד כטבח, ונפגע מדברי אחד התלמידים, ומרוב כעס לא שלט בעצמו, וזרק עליו כלי ופצע אותו. כשנתייבשה דעתו נתמלא חרטה ובא לפני הרב מטשעבין זצ"ל לבקש דרך תשובה, בצאתו אמר הרב מטשעבין זצ"ל לבן ביתו הנ"ל, שעל כגון דא מבקשים 'ויציל נפשותינו מן השעות הרעות', כי יהודי זה אינו ראוי לאותו מעשה, אך לפעמים מתרגשת על האדם שעה רעה ומתפרצים ממנו כוחות הרע לעשות מעשים שכלל אינם הולמים אותו, על כך מבקשים להינצל משעות אלו, בין בכעס ושאר מדות רעות ובין בתאוות. כל אחד צריך לדעת שיש לו חלק בהמי בתוכו, די שטיקעל עשו אין די הארץ, ואם אינו נועל אותו היטב בשמירה מעולה, הוא עלול לפרוץ החוצה. כי יתכן שהאדם ינסה להסתיר את פנימיותו, וילבש שמונה בגדים ויעטוף את עצמו בדמות של צדיק, אבל קשה מאוד לכסות ולהסתיר כל הזמן, וסוף כל סוף יתפרץ מתוכו חלק הבהמי.

מ'דארף באמת ארבעטען, באמת געדענקען, באמת רייניגען די הארץ, ס'זאל זיין רעכטיג, א ריינע און אמת'ע הארץ, לא ללכת אחרי הצידי של היצר הרע, לא להיתפס במעשיו, ועי"ז יכולים להתברך בבנים טובים, יהא רעוא קדמך דתיבה לי בנין דכרין ובנתן נוקבן דעבדין רעותך.

איתא במדרש (ב"ר סה, טז) 'אמר רבן שמעון בן גמליאל כל ימי הייתי משמש את אבא ולא משמתי אותו אחד ממאה שמש עשו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא הייתי משמשו בבגדים מלוכלכין, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות, אמר אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות'. ויש להתבונן בדברי המדרש, אמאי פרט זה של לבישת

בגדי מלכות מהווה מעלה גדולה עד כדי יותר ממאה פעמים, ועוד יותר קשה, וכי לא היה רשב"ג יכול ללבוש מלבושים נאים לשמש את אביו, יש פתגם מצדיקים ז"ע 'טובה פעולה אחת מאלף אנחות', אם רשב"ג ידע שבגדים נקיים הם המעלה דמצות כיבוד אב של עשו, אמאי לא נהג כך הוא בעצמו [ואם כי אמר כן אחרי פטירתו של רבן גמליאל, אך מסתמא ידע דבר זה כבר בחיי אביו, והיה בידו לנהוג כן, ולא היה לו לחשוש שמא יתלכלכו הבגדים הנאים, שהרי כלום חסר בבית הנשיאות, וכדמצינו (סוכה מא:)] שרבן גמליאל קנה לולב באלף זוז].

אלא איתא מהיהודי הק' ז"ע (עי' נפלאות היהודי בפרשתו, אילנא דחיי פר' האזינו) ש'בגדי מלכות' ששימש עשו את יצחק מרמזים על הרהורי תשובה, כי בלבוש נכלל צורת נפש האדם ותכונתו, ועשו שימש את אביו בכלים מעולים דהיינו שהציב לו לבוש נאה ורימה אותו, שהרהר בתשובה לפני בואו לאביו כדי שלא יראה יצחק אבינו את חסרונו, אבל רשב"ג לא עשה כן אלא רצה שאביו יראה את חסרונותיו בכדי שילמדנו באורח מישור (עי' שפתי צדיק אות כט בשם החידושי הרי"מ ז"ע. ועי' שם ושארית על הרי"מ אלטר הי"ד עמ' קסח). וכידוע שצדיקים אמרו 'נגע צרעת - והובא אל הכהן', באים אל הצדיק ופותחים את הלב, ומראים לו החטאים והחסרונות, כדי שיתקנו ויורנו דרך הישר (ועי' פני מנחם מועדי שמחה עמ' קנז). וזהו דכתיב (כו, א) 'ותכהין עיניו מראות', כי אף שיצחק אבינו היה רוצה לראות חסרונו כדי ללמדו אורח מישור, לא היה יכול להכירו מחמת התשובה שעשה, ולמעשה היה לפניו נחת רוח באותה שעה, שלא עגמה נפשו ממצבו של עשו (עי' לקוטי יהודה עה"פ ותקח רבקה את בגדי עשו, ועי' אמרי אמת דברים לא ידוע השנה).

ובזה י"ל המכוון במה שאמר רשב"ג שלא שימש את אביו 'אחד ממאה' מעשו, דאיתא בספה"ק ש'מאה' זה עולם הזה, ומאה ואחד היינו שמתעלים מעוה"ז, כשזוכרים את ה'אחד' הרבנו של עולם - אלופו של עולם, ועשו שימש את יצחק במאה ואחד - כי היה חוזר בתשובה לפני הכיבוד אב, ואילו רשב"ג הראה לאביו שיסייע בעדו לתקן את הצריך תיקון, ורק כשהיה יוצא לדרך - לפני שהיה מתעסק בענינים גשמיים כדרך של עולם, אזי לבש בגדים נקיים, דהיינו שהיה שב בתשובה לפני התעסקו בעניני דרך ארץ, כדי שיהיה לו הגנה שלא להתגשם.

אך נשאלת השאלה, הרי הכיבוד אב שעשו שימש את יצחק אבינו, לא היה פעם אחת בלבד המבואר בפרשתו, אלא היה משמש את אביו כל יום בקביעות כמבואר בחז"ל, נמצא שעשו שב בתשובה כל יום ערב בוקר וצהרים - כל פעם לפני שנכנס ליצחק אביו, והיתה זאת תשובה הגונה שיצחק אבינו ע"ה ברוח קדשו ראה שזו תשובה, כי אי אפשר לרמות צדיקים, שהרי אינם רואים בעיני בשר אלא בעיני רוח, וכאותו חסיד שלפני בואו אל רבו

מחשש שרבו יראה את חטאיו על מצחו, הוריד את מגבעתו על מצחו כדי להסתיר, ורבו אמר לו שמי שיכול להסתכל על המצח יכול לראות בעד המגבעת, ולכן עשו עשה תשובה לפני בואו אל יצחק, בידעו שהכל גלוי וידוע [ואולי לא בדרגה של יודע תעלומות], ולא ראה יצחק שום חסרון בעשו, ואם כן היכן הם כל אותם ההרהורי תשובה?! הלא אנו מחפשים ומחזרים אחרי תשובה, חותרים ורוצים להגיע להרהור תשובה, עובדים מתייגעים ומבקשים, והלואי שנזכה להגיע לכך, ואילו עשו זכה לזה כמה וכמה פעמים ביום, והיה צריך להיות צדיק יסוד עולם.

אלא התשובה היא, כי עשו לא היה עושה 'חפץ' מהתשובה, ורבוה"ק זי"ע לימדו אותנו 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', אין רבותא בהתעוררויות שיש לאדם, כי רבים הם, ואם אין עושים מהם חפץ, ואין מכניסים את ההתעוררות בכלי קיבול, לקבל קבלה בדבר מסוים, אין קיום להתעוררות. ועל ידי הקבלה בעולם המעשה, נותרת רשימא ושייכות מהרהור תשובה, שבכל פעם שמקיים את הקבלה, עולה בזכרון שקבלה זו נתקבלה בעת שהיתה התעוררות והרגשת שייכות לרבונו של עולם, כאשר קיים בעצמו 'אשר הכיתי בית מאהבי' (זכריה יג, ו), שנתן מכה ליצרו הרע, שהכה את חומריותו, והקריב מאהבות גשמיות לאהבתו ית"ש.

אמנם הקבלה אינה צריכה להיות קבלה גדולה, כמו לשבת וללמוד כל היום בלא לדבר אף מילה בטילה, וכדומה משאר הדברים הקיצוניים, כי קבלה כזאת בדבר שלא לפי כוחו נועדה לכשלון, כי לא יעמוד בה, אלא עדיף לקבל קבלה קטנה בתבונה - לשער היטב כמה הוא יכול ומסוגל, אבל עיקר כח הקבלה הוא העמידה בה בכל התוקף, קבלה זה קבלה - אם מקבלים מקיימים, נשארים עם הקבלה ומחזיקים בה בכל מצב, על האדם להחזיק בקבלה בצפרניו בכל העוז והתוקף ולא להרפות בשום אופן, שכן בדוק ומנוסה שדרך היצר הרע להתנגד לכל קבלה קבועה, ומיד יבוא לנסותו להפריעו בנסיון קשה וחזק, בטענות של אונס ואונס גמור, עד כדי שיצטייר למקבל הקבלה שאינו יכול לעמוד בה, אבל אעפ"כ צריך להילחם ולהתעצם נגד היצר, להחזיק בצפרניים להיאחז ולהישאר קבוע בקבלתו, ורק אז יהיה ההרהור תשובה דבר של קיימא.

אבל אם אין קושרים ומחברים את ההתעוררות של תשובה בקבלה מעשית, אין שום ערך לתשובה. ולהיפך, תשובה כזו עוד יכולה לעמוד לו לרועץ, ער האט אביסעל געוויינט, עם דמעות אלו הוא מנקה ומכבס את המצפון שלו, יש פתגם בסלונים שעל האדם להיזהר לא לטבוע בדמעות של תשובה ובדמעות של חרטה, ואחד מהכוונות במאמר זה, כי האדם

עלול לכבס ולנקות את מצפוננו על ידי הדמעות של חרטה, וירגיש בעצמו איך האב שוין תשובה געטוהן, ויסתפק בזה, ולא יטיב באמת את דרכיו. וכעין מש"כ האלשיך הק' (בראשית ו, ט) על הפסוק (כי תשא לב, יד) 'וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו', כי דרך אב רחמן כי יחרה אפו על בנו, ועד אשר לא הוציא בשפתיו דברי כעסו לבו כאש בוער, אך בשעת כעסו מפליג בדברים ואומר הנה אהרוג ואשמיד ואאבד, וכיוצא בדברים קשים [וכדאיתא בגמרא (שבועות מו.) עבד איניש דגזים ולא עבד], ועל ידי כן שכחה חמתו כאילו כבר עשהו, וזהו 'וינחם ה' על הרעה' במה ש'דבר לעשות לעמו', כי כביכול הטיל כעסו בדיבור, ובזה ניחם מלעשות הרעה. כן יתכן שהאדם אצל עצמו ירגיש שיוצא ידי תשובתו בכמה דמעות, וכדכתיב (משלי ל, כ) 'אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און', 'ומחתה פיה' - היינו שעושה תשובה ע"י אמירת וידוי, ואולי אף 'מחתה' - שנמחה ונתכבס החטא בדמעות, 'ואמרה לא פעלתי און' כי מדמה בדעתו שע"י תשובה כזו כבר יכול לומר לא פעלתי און, ס'איז גוט, איך האב שוין תשובה געטוהן. אבל האמת הוא שתשובה כזו אין בה ממש, תשובה בפה בלי כוונה ותוכן פנימי, באופן שאינו מעלה ואינו מוריד, זהו עשו'דיגע תשובה, כי בלי התעוררות אמיתית, לשנות המעשים והדרכים למוטב, אין זו תשובה שעל ידה מתרומם האדם לצאת מרשת היצר הרע. כשאנו חותרים לתשובה ורוצים ומבקשים על תשובה, הרצון הוא לתשובה אמיתית, תשובה שמשנה את האדם. ואין המכוון שעל ידי תשובה אחת משתנה כל האדם בכל הדברים שהוא צריך תיקון, אבל על האדם לנצור ולשמור כל הרהור תשובה, על ידי שמשמר אותה בקיום הקבלה בכל התוקף ובקביעות.

הרהורי תשובה אלו המביאים את האדם לידי שינוי מעשה, הם הם חיי עולם הבא בהאי עולמא, והם הם המביאים את האדם לחיי העולם הבא. איתא במשנה (אבות פ"ד מ"ז) 'יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא', ובשפת אמת (אמור תרל"ו המובא שם בשפ"א אבות, ועוד) מפרש ד'שעה' היא מלשון רצון [כדכתיב (בראשית ד, ד-ה) 'וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה' (ע"ש בתרגום ור"ק), עי' שפ"א אבות פ"ד מ"ג במכתב ד"ה אל תהי בז], דהיינו שיפה שיהיה לאדם רצון אחד של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה, יותר מכל חיי עולם הבא. ו'שעה אחת' הוא בעת רעוא דרעוין כדאיתא מהחידושי הר"מ ז"ע, שאז מתגלה ומתעורר הרצון האמיתי של כל נפש ישראל, ומתעוררים לשוב בתשובה שלימה. אבל 'תשובה ומצוות' אין כתיב כאן, אלא 'תשובה ומעשים טובים', שהתשובה תכנס לכלי מעשה ע"י קבלה וכו"ל, שהתשובה תביא את האדם לידי מעשה, ולא רק שיקיים את המצוות, אלא שיתנהג בדרך הטוב והישר, לעזוב

רשע דרכו, ולהתייצב על דרך הטוב. ויפה שעה זו של תשובה ומעשים טובים - שעה של קורת רוח של עולם הבא בהאי עלמא, יותר מכל חיי עולם הזה. מאמינים אנו באמונה שלמה בלי שום ספק שהקב"ה משלם שכר בעולם הבא לעושי רצונו, אבל דעו לכם כי מהו אותו שכר של עולם הבא אין אנו יודעים ואין לנו בו השגה כלל, אולם יכולני להעיד כי כאן בעולם הזה כבר מקבלים שכר משלם, כל העולם הזה הוא שקר כזב תוהו ומרמה, כל תענוגי העולם אין בהם ממש, והדבר היחיד הערב שיש כאן בעולמנו השפל הוא תורה ומצוות, תשובה ומעשים טובים, לא רק בעולם הבא, אלא אף כאן בעוה"ז. אבל יש לראות שהיפה שעה אחת, לא תהיה עשו'דיגע תשובה, אלא להתחבר ולהיות שייך ל'שעה אחת', שהתשובה תהיה אמיתית.

כתיב (ז', כז) 'וירח את ריח בגדיו', ודרשו חז"ל (סנהדרין לז). 'אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו' - אפילו פושעי ישראל עתידין שיתנו ריח, והנה לכאורה יצחק אבינו היה לו להריח את תולדותיו של יעקב הצדיקים - דורות של מוסרי הנפש, נביאים שופטים תנאים ואמוראים, אך חז"ל גילו לנו שיצחק הריח דייקא את ריחם של הרשעים פושעי ישראל שהיה להם הרהור תשובה. וכדאיתא במדרש (סו', כב) כגון יקום איש צרורות שהיה בן אחותו של רבי יוסי בן יעזר איש צרידה, שיצא לתרבות רעה, והיה רוכב על הסוס בשבת, והוליכו לפניו קורה לתלות בו את דודו רבי יוסי בן יעזר, אמר יקום לדודו 'חמי סוסי דארכבי מרי וחמי סוסך דארכבך מרך', כלומר הלכתי בתאוות לבי ועלתה לי ואתה עמלת בתורה ובמצוות כל ימך וסוף תהא נתלה, א"ל אם כך למכעיסיו ק"ו לעושי רצונו, א"ל עשה אדם רצונו יותר ממך - וראה מה פרע לך, אמר לו ואם כך לעושי רצונו קל וחומר למכעיסיו, נכנס בו הדבר כארס של עכנאי, הלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין סקילה שריפה הרג וחנק, נתנמנם יוסי בן יעזר איש צרידה וראה מטתו פורחת באויר אמר בשעה קלה קדמני זה לגן עדן.

ויש להתבונן, שלכאורה יוסי בן יעזר לא חידש לו כלום, והמציאות נשארה כפי שהיא, את רבי יוסי בן יעזר הולכים לתלות, ויקום איש צרורות שיצא לתרבות רעה רוכב על סוס ויש לו כבוד ותענוגי עולם הזה. אלא מכיון שבאותה שעה הלך רבי יוסי בן יעזר למסור נפשו, היה כח מיוחד במילים שלו שהיו כגחלים בוערות, כחצים בלב, ונכנס בו הדבר כארס של עכנא, שהנחש נושך באבר אחד והארס מחלחל ומתפשט בכל הגוף (עי' ירושלמי פאה פ"א ה"א (טז). ר"ה פ"ג ה"ט), ומתוך כך בא לידי חרטה ותשובה שלימה, וזכה לגן עדן, והגם שלכאורה היה מאבד עצמו לדעת, אך מכיון שידע שלא יוכל לעמוד בתשובתו

[או מחמת יצרו, או שהמלכות לא תתן לו], אז לא היה לו שום רצון בחיים, והמית את עצמו. זו היא תשובה אמיתית, תשובה המביאה לידי מעשה, ועל תשובה כזאת נאמר 'וירח את ריח בוגדיו'.

והלימוד מזה נוגע לכל אחד ואחד, בכל מקום ובכל מצב שהוא, יכול כל אחד להתעורר ולחזור בתשובה, ולהיכלל בתוך אלו שנאמר עליהם 'וירח את ריח בוגדיו', ולקיים בעצמו 'ולשבי פשע ביעקב' (ישעיה נט, ט), שיצחק אבינו ראה והריח הריח של כל אחד ואחד מבני יעקב ששבים מפשע, הריח בוגדיו של כל אחד ואחד, אבל צריך לראות שלא יהיה עשוי דיגע תשובה, אלא תשובה אמיתית, תשובה שתשנה את האדם לכה"פ במשהו, לעשות מהרהורי תשובה חפץ.

יעזור השי"ת שיקבל התשובה שלנו, ויאיר לנו את העינים לנהוג בדרך הנכונה.

קידושא רבא להולדת הנכדה שתחי' בת לבנו הרב אברהם מרדכי שליט"א:

כתיב (כז, כה) 'ויבא לו יין וישת', ועמדו המפרשים אמאי הביא לו יין, הרי יצחק אבינו ביקש להביא לו ציד, ורבקה נתנה ליעקב מטעמים ולחם, אבל יין מאן דכר שמיא. ויש שכתבו משום שהיה ליל פסח, והיה צריך יין לארבע כוסות.

ו"ל שניגון טעמי המקרא על 'ויבא לו' הוא מרכא כפולה, כלומר שיעקב אבינו התכוון לומר ליצחק, תחפש ותבדוק היטב מיהו הבן הטוב, שהרי בנים טובים מכונים 'יין', ולהיפך נקראים חומץ, ולכן הביא לו יין, שיצחק יתבונן מי הוא הבן הראוי לברכה, ומדוקדק ויבא 'לו' דהיינו לפנימיותו, שיחפש בפנימיות הבנים, אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו.

איתא בגמרא (ב"ב טז:) 'רבי שמעון ברבי איתילידא ליה ברתא, הוה קא חלש דעתיה, אמר ליה אבוא רביה באה לעולם, אמר ליה בר קפרא תנחומין של הבל ניחמך אבוק, דתניא אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אלא אשרי למי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות, אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי, אשרי מי שאומנותו בוסמי אוי למי שאומנותו בורסי'. והמכוון בזה, כי זכרים לומדים תורה, ונקבות אכן יש להם הזכות דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגבריהו עד דאתו מבי מדרשא, אבל מכל מקום כאן בעולם הזה הם דומים לבורסי, אבל לזכרים יש את החיים כאן בעולם הזה, וכמו שאמר הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל לנדיב אחד שאמר לו, שאם מעלתו גדולה בהחזקת תורה ותמיכת תלמידי חכמים הרי יש לו עולם הבא שוה בשוה עמו, השיב לו רבי אהרן: עולם

הבא אכן יגיע לך ע"י החזקת תורה, אבל עולם הזה לא יהיה לך אם לא תעסוק בתורה. ולכן הזכרים נמשלו למי שאומנתו בוסמי, שריחו טוב כאן בעולם הזה.

ובמדרש איתא (ב"ר כו, ד) 'רבי שמעון בר אמי ילדה אשתו נקבה, חמתיה רבי חייא רבה א"ל התחיל הקב"ה לברכה, א"ל מנא לך הא, א"ל דכתיב ויהי כי החל האדם לרוב וגו' ובנות יולדו להם, עלה אצל אביו, א"ל שמחך הבבלי, א"ל כן וכן אמר לי, א"ל אעפ"כ צורך לין וצורך לחומץ, צורך יין יתר מן החומץ'. ויש להבין הרי בנים שאינם הגונים נקראים חלא, ועל נקבה אמרו חז"ל (נדה לא:): נקבה נקיייה באה לעולם, ואמאי המשילוח חז"ל לחומץ, והרי כל המשלים של חז"ל מדוקדקים [ויש להמליץ סנגוריא, שאין חסרון בחומץ, כי רבי בעצמו סבירא ליה (יומא פא:): שהשותה את החומץ ביום הכיפורים חייב, משום שחומץ משיב את הנפש, שיש לו מעלה יתירה לחזק את הלב. וכן ס"ל שיין וחומץ הם שני מינים, ולא מין אחד שנתקלקל, ונפק"מ לתורם מאחד על חבירו, או הודאה כמין הטענה (עי' ב"ב פד:)].

וכ"ק אאז"ל (פני מנחם מועדי שמחה עמ' לב) מבאר דאמרו חז"ל (תנחומא מצורע ט) שהאשה מצווה על הדלקת נר שבת לפי שהיא כיבתה נרו של עולם, ותיכף בלידתה מוטל עליה לתקן חלקה במה שכיבתה נרו של עולם, ולכן נמשלה לחומץ שאין ראוי להדליק בו, ועליה לתקן הנר ה' נשמת אדם, שיאיר וידליק כראוי, ואיתא בגמרא (תענית כה.) על בתו של רבי חנינא בן דוסא שנתחלף לה בהדלקת נר שבת כלי של חומץ בכלי של שמן והדליקה בשל חומץ, ואמר לה אביה מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק, שעל ידי הדלקת האור בבתי ישראל בידה לתקן את החומץ שידלק.

וי"ל עוד, דאיתא בגמרא (ב"מ פג:): שרבי אלעזר ברבי שמעון היה מסייע למלכות לתפוס גנבים, שלח ליה רבי יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינו להריגה. ופירש רש"י 'חומץ בן יין - רשע בן צדיק', ובבן יהוידע עמד ד"ל דאין הכוונה שנקרא רשע, אלא כדאיתא בגמרא (חולין קה.) שאמר מר עוקבא בענין אכילת חלב אחר בשר, אנא חלא בר חמרא בהא לגבי אבא, שאביו היה מתנהג בחסידות יתירה בענין זה, והוא לא נהג באותה חסידות, לכן קרא עצמו חומץ לגבי אביו, שאין לו המעלה שהיה לאביו. וכן הענין כאן דאמר לו בענין זה אתה חשוב חומץ בן יין לגבי אביך, כי אביך רבי שמעון היה משתדל להחיות את ישראל, שביטל כמה גזרות רעות מעליהם, אע"פ שהיו חייבין בדין, והיה מחזירם בתשובה, ואתה עושה להיפך שמוסר אותם להריגה. וכן י"ל בכוונת חז"ל שהמשילו נקבות לחומץ, לא כחסרון ופגם, אלא שלגבי הזכרים חסר להם במעלה, שהרי הן פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, והם כחומץ לגבי יין.

איתא בגמרא (ברכות ה:) 'רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא, על לגביה וכו' ואמרו ליה לעיין מר במיליה וכו', אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא לימא, אמרו ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא לאריסיה' וכו', כלומר האמוראים הק' עלו לביתו של רב הונא לעוררו לתשובה וחשבון הנפש - 'לעיין מר במיליה', 'איכא דאמרי הדר חלא והוה חמרא, ואיכא דאמרי אייקר חלא ואיזדבן בדמי דחמרא'. ואמר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ע, לחסיד מחצר אחרת שבא אליו לביהמ"ד בסעודה שלישית כאשר שורר החושך, 'איכא דאמרי' - החסידים שלי אומרים ש'הדר חלא והוה חמרא', החומץ [והיתה כוונתו על עצמו] חזר בתשובה ונהפך ליין, אבל 'איכא דאמרי אייקר חלא ואיזדבן בדמי דחמרא', במקום שאין יין גם החומץ שווה במחירו ליין, ורמז בדבריו לאותו חסיד שלא היה במקום רבו ובא אליו בהסתר ובלית ברירה.

יעזור השי"ת שנזכה לחזור בתשובה - הדר חלא והוה חמרא, ונהיה חמרא בר חמרא, ללכת בדרכי אבותינו ורבוה"ק ז"ע.

אמרו חז"ל (גיטין לו: שבת פח: יומא כג.) 'הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתם ואינן משיבין', וצריך ביאור כפילות הלשון תרתי למה לי (ועי' עבד"ד ירח האיתנים עמ' קנו, ועי"ש בהערה מכתב כ"ק אאז"ל). וי"ל כי לפעמים האדם חושב שדי לו כשהוא שותק בשעה שמעליבים אותו, והוא מהנעלבין ואינן עולבין, אבל כשהעולבים אומרים על הנעלבים שהם העולבים, יכול האדם לחשוב שזה לא בכלל, לזה כפל ואמר שגם אם 'שומעין חרפתם' שהם העולבים, מ"מ 'אינן' משיבין, גם על זה לא עונים, צריכים להתאפק להבליג ולשתוק, כי מה לנו למה שאחרים אומרים. מ'דארף זיין בשמחה, יודען זענען בשמחה איז א גוטע זאך, די וועלט קען מען אריבער גיין מיט א שמייכעל, האי עלמא כבי הילולא דמיא.

איתא בספרים שהטעם שיעקב הביא יין, מכיון שיעקב בא לקבל ברכות, וברכה הניתנת מתוך שמחה יש לה יותר כח והשפעה, לכן הביא יין, כי יין ישמח לבב אנוש. כעת הוא זמן שמחה, וכל קהלא קדישא הדין הרי הם כבני משפחה אחת, יעזור השי"ת שכל אחד יתברך עם הישועה הנצרכת לו, בבני חיי ומזוני.

ס"ג פרשת ויצא תש"פ

איתא מהרבי ר' יהונתן ז"ע (תפארת יהונתן כט, א) שמראה הנבואה ליעקב אבינו ע"ה היה בליל א' דפסח, כי ביום א' דפסח נולד יצחק אבינו ע"ה (עי' תוס' ר"ה יא. ד"ה אלא), ולכן בערב פסח אמר יצחק אבינו ע"ה (תולדות כז, ב) 'לא ידעתי יום מותי' [שבאותו יום אמרה רבקה ליעקב (שם כז, ט) 'קח לי שני גדי עזים' ופירש רש"י אחד לפסח], כי הקב"ה ממלא שנותיהם של הצדיקים מיום ליום, ובערב פסח שפיר היה מתיירא אולי הגיע קצו למחר, וכן יעקב אבינו ע"ה לא ברח עד ערב פסח כי עד אז לא פחד מעשו שיהרגוהו, כי עשו אמר 'יקרבו ימי אבל אבי' (שם כז, מא), ובחיי אביו לא רצה לשלוח בו יד, אבל מי יודע עת פטירת יצחק באיזה שנה ימות, רק קודם פסח אין כאן פחד כנ"ל דהקב"ה ממלא שנותיו של צדיק, רק בערב פסח הוצרך לברוח כי אולי בלילה ימות יצחק ויהרגנו עשו תיכף, ובליל פסח נאמר לו 'והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך' (כח, טו), כי מעשה אבות סימן לבנים, שיהיה ליל שמורים, ע"ש.

והיינו כי 'מעשה אבות סימן לבנים' אינו סימן גרידא, אלא שכל מעשה שעשו האבות הק' הם סיבה, ופעלו בזה לכל הדורות שאח"כ. איתא מהחידושי הר"מ ז"ע, על מה דאיתא במדרש (סח, ב) שיעקב אבינו ע"ה אמר 'מאין יבוא עזרי' (תהלים קכא, א), אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים וגו' ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד, חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלוש לית אנא מובד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם ה' (תהלים שם, ב), והנה ח"ו לא היה ליעקב אבינו ע"ה צל של ספק באמונה אפילו לרגע כמימריה, שהרי האבות הן הן המרכבה, ואפילו לרגע לא הסיחו דעתם מעול מלכות שמים, אלא שכאשר נפל במחשבתו שאין לו כלום, היה מתמה על עצמו 'מה אנא מובד סברי מן בריי' מהיכן בא לו מחשבה כזו שאינה ראויה לו, וחזר ואמר 'ח"ו לית אנא מובד סברי מן בריי', וכל המחשבה הזאת הוא רק להכניס חיזוק לדורות המאוחרים, שתהא הדרך ברור לכל שעזרי רק מעם ה', וכל מעשה הם עבור הדורות הבאים אחריו, ופסח הוא חג האמונה לדורות.

ובליל פסח אחרי כל עבודת הלילה מסיימים באמירת פיוט 'חד גדיא', והרי אחרי עבודת ימי אלול וימים נוראים, תמציתם בסיום תפילת נעילה שאנו ממליכים את השי"ת באמירת שמע ישראל וז"פ ה' הוא האלקים, ומה המשמעות במה שבילילה הזה מסיימים באמירת 'חד גדיא', והרבה טעמים נאמרו בכוונת הפיוט 'חד גדיא', ולמרות כל הפירושים עדיין צ"ב מהות הסיום בנוגע לכללות פסח, אמנם בפיוט 'חד גדיא' נמצא יסוד גדול

וחשוב, כי דרך העולם הוא שכאשר רואים חתול שנושך גדי, או שור שנשחט, או שוחט שמת, תולים זאת במקרה ובסיבות שונות, כדוגמא לדבר שהשוחט לא שמר על בריאותו וכדו', אבל האמת היא שיש סדר ותכנית משמים, וכל מה שקורה הכל כשלשלת אחת ארוכה מכוונת מן השמים לפרטי פרטים, וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ה, ז) 'אם עושק רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה, אל תתמה על החפץ כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם', והרי זה תכלית ענין האמונה שהוא עבודת הלילה, להגיע לידיעה זו. וכל אחד צריך לדעת ולהשריש בעומק הלב, בכל הנסיונות שעובר בחיים, שהכל הוא כרצון ה', ואין שום דבר בלי חשבון, עס איז דא א ג-ט'ליכע פלאן.

כתיב (כט, א) 'וישא יעקב רגליו', ופירש רש"י מחז"ל (ב"ר ע, ח) 'משנתבשר בשורה טובה שהובטח בשמירה, נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת', ההבטחה לא היתה על שנים כתיקונם בלי קשיים, שהרי עדיין היו אמורים לעבור עליו עשרים ושנים עם לבן ונסיונות וכמו שהעיד בעצמו (לא, מ) 'הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנותי מעיני', אלא מכיון שנאמר לו 'הנה אנכי עמך', שהקב"ה אתו ומכין צעדיו, כבר נעשה לו קל ללכת, ובכל הרפתקי שבאו עליו התהלך באמונה שלימה בהש"ת. וזהו הוראה לדורות לכל אחד בנסיונות שלו, שעם הידיעה ברורה 'הנה אנכי עמך', וכל הנעשה עמו הוא ע"פ תכנית אלוקית, מקבל כל הבא עליו כתפקיד ושליחות, ונעשה קל ללכת, מבלי להתפעל מהקשיים כי ה' עמו.

בשפת אמת בפרשתן (תרס"א) כתב דבר נפלא על מה שאמרו חז"ל 'במדרש (ב"ר סח, א) 'אז תלך לבטח' (משלי ג, כג) [זה יעקב, דכתיב (כח, י) 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה'], כי באמת ברח יעקב מפני עשו [כדכתיב (כז, מג) 'ברח לך', וכתוב (הושע יב, יג) 'ויברח יעקב' (עי' תרל"ד ד"ה במדרש)]. אעפ"כ כתיב 'ויצא' 'וילך' (כח, י), לא בלשון בריחה, כי הבוטח בה' באמת מבין כי 'מה' מצעדי גבר' (תהלים לז, כג), ולא יתלה הדבר במקרה. זהו בחינת 'יעקב איש תם' (תולדות כה, כז), כמ"ש רש"י בפסוק 'תמים תהיה' (שופטים יח, יג) קבל הכל בתמימות, וכו', לכן יוצא וילך לבטח, ע"ש. והיינו שאף שמסתמא עשה פעולות גשמיות של בריחה וכמפורש בקרא, אבל לא עשה כן מתוך פחד ובהלה, אלא הכל מתוך מנוחה וישוב הדעת, ועוד לפני שהובטח לו במראה הנבואה, מכל מקום הלך לבטח, מתוך בטחון שמה' מצעדי גבר. ראוי לכל אחד לחזור על דבה"ק ולחרוט אותם על נימי נפשו, לפעמים נדמה לאדם שמישהו רודף אחריו או לוקח ממנו, אך צריך לדעת שאין לתלות הדבר במקרה, אף אחד לא לוקח ממך שום דבר, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות, מתוך הכרה אז עס איז דא א ג-ט'ליכע פלאן, ו'אז תהיה עמו ולחלקו' כדברי רש"י שם.

איתא בגמרא (יומא לח.) של בית גרמו היו בקיאי' במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד, שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים [לא גוים, שהרי היו מטמאים את לחה"פ, רק היה שם ישוב גדול של יהודים], אבל פיתן היתה מתעפשת, ושל בית גרמו אין פיתן מתעפשת כדאיתא בגמרא (שם כא:) שלחם הפנים היה סילוקו כסדורו שנאמר (ש"א כא, ז) 'לשום לחם חם ביום הלקחו', וקראו חכמים לבית גרמו לחזור למקומן, בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה, רבי יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה [בכל יום אין הכוונה כל יום ממש, שהרי לחה"פ נאפה רק פעם אחת בשבוע, אלא הכוונה כסדר. ומה שנטלו כפליים לא היה מעילה בהקדש, כי ע"פ הדין הגיע להם, וכמ"ש הראשונים (טוחר"מ סי' רסד מרמב"ן) שרק במעבורת על הנהר יכול לומר משטה ולא ליתן מה שהגזים לתת לו, אבל רופא אומן שכר חכמתו הוא נוטל, וכן כאן הואיל והתברר שהם יחידים במינם בחכמה זו, א"כ באמת מגיע להם שכר גדול (וכמ"ש בעיון יעקב שם, ועי' מהרש"א חא"ג שם)], אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד, אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב, שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך. ואח"כ מביאה הגמרא מעשה דומה עם בית אבטינס שהיו בקיאי' במעשה הקטורת, עי"ש.

ואיתא שם בגמרא 'מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך', ופירש רש"י 'בשמך יקראוך - לא ידאג אדם לומר פלוני יקפח פרנסתי, כי על כרחך, בשם יקראוך לבא ולשוב במקומך'. וצ"ב אמאי העבירו מעשיית לחם הפנים דווקא אחר מה שלא עשו רצון חכמים ללמד לאחרים, ובוודאי לא חשידי תלמידי חכמים להיות נוקמים במי שאין ממלא חפצם, ואם רצו לנסות אחרים, למה נקבע בגמרא בין השאלה והתשובה שלהם, ורק אחרי שלא עלה בידם שאלום מה ראיתם שלא ללמד. ועוד יש להעיר דמשמע בגמרא דענין זה של 'בשמך יקראוך' הוא דייקא אחרי שתירצו עצמם על שאינם מלמדים לאחרים, ולכאורה הלימוד הוא ממה שלא הצליחו להעבירם מתפקידם.

אלא לחם הפנים הוא ענין של אמונה, וכמ"ש האמרי אמת זי"ע על מה שאמרו חז"ל שהמלגלג לגלג על לחם הפנים שאין דרך המלך לאכול פת צוננת של תשעה ימים, ולכאורה קשה הרי איתא בגמרא שהיה חם כיום הלקחו. ותירץ האמרי אמת זי"ע שכפי מדת פנימיותו שהיה מסתכל על הלחם באותה מידה היה רואה אותו, מי שהסתכל עם מבט קר ראה לחם קר, ומי שהסתכל מתוך אמונה זכה וחמימות הלב זכה לראות שהלחם חם, וזהו לחם 'הפנים', כמים הפנים לפנים, ובלחם הפנים היה מתגלה לכל אדם מישראל מדרגת אמונתו, שראה כפי מה שהאמין (עי' אמרי אמת אמור תרצ"ב ולקוטי יהודה פר' תרומה).

וחכמים חששו שמה שאינם מלמדים לאחרים בחששם על אובדן פרנסתם ע"ז, ואינם מאמינים שפרנסתם תלוי בה', ואין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואם יש להם אפילו פגם כלשהי באמונה אין ראוי שהם יעשו את לחם הפנים, כי בוודאי על העוסקים בלחם הפנים להיות עם אמונה תמה בה', כי כפי מדת המשפיע - העוסקים באפייתה, כן יוכל להיות השפעה על בני' הרואים לחם הפנים, ולכן הביאו אומנים אחרים. אבל ראו שאצל האחרים פתן מתעפשת, ולא היה חס כיום הלכו, שאצלם היה חסר באמונתם, כי עשו בלי פנימיות אלא הסיקו מבחוץ ואפו מבחוץ, ואדרבה דייקא אצל בית גרמו היתה האמונה כראוי, עם פנימיות - הסיקו מבפנים ואפו מבפנים, ולכן החזירו. וכיון שהוכח שאין חסרון באמונתם, שאלו להבין טעמים אם אמונתם שלימה בה' מפני מה אינם מלמדים לאחרים, והשיבו דאדרבה טעמים פנימי לחיזוק האמונה, כי הגויים עשו עבודתם לע"ז כדוגמת עבודת המקדש לה', בכדי להחליש גילוי כבוד מלכותו ית"ש בעולם, ולכן נזהרו הם שלא יתגלה סוד מומחתם, ויעשו כן לע"ז.

ולכן מכאן אמר בן עזאי 'בשמך יקראוך ובמקומך יושבוך', דהיינו מכל סיפור הדברים מוכח שפיר דבר זה, מכללות המעשה, מהתנהגות החכמים שהעבירו ומתשובת בית גרמו אכן לומדים מהי אמונה, שלא ידאג אדם לומר פלוני יקפח פרנסתי, כי כל ענין הפרנסה תלוי אך ורק ביד ה'. וכן המעשה דבית אבטינס הנסמך שם בגמ' שייך לזה, שרק עשנן של בית אבטינס היה עולה כלפי מעלה, ושל אחרים היה מתפשט בעולם, כי היה יותר גשמי ושייך לעולם הזה, וקטורת הוא ג'כ ענין אמונה, כמו ששמעתי מר"א דירנפלד שליט"א דומ"ץ דבעלזא מאי טעמא באמירת הקטורת אומרים 'ע"י משה נביאך', ולא 'משה עבדך' כבשאר מקומות, כי הקטורת ביררה אמיתות נבואת מרע"ה במחלוקת קרח ועדתו, ולכן בקטורת מדגישים משה נביאך, נמצא שענינה אמונה.

כתיב (כט, לב) 'ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעניי', ופירש רש"י מחז"ל (ברכות ז:): 'אמרה, ראו מה בין בני לבן חמי, שמכר הבכורה ליעקב, וזה לא מכרה ליוסף ולא ערער עליו, ולא עוד שלא ערער עליו אלא שבקש להוציאו מן הבור', והקשו דלא זהו טעם המפורש בפסוק (ע"ש במהרש"א חא"ג ועוד). וי"ל שאין זה טעם אחר מהכתוב בפסוק, והכל עולה לטעם אחד, כי 'וירא ה' כי שנאה לאה' (כט, לא) [אין לנו שום השגה באבות הק', ואנו יכולים רק לחזור על התיבות הכתובות בפסוק 'וירא ה' כי שנאה לאה'], ואח"כ נולד ראובן וקראתו כן על שם 'כי ראה ה' בעניי', דהיינו שלא הבינה שכל שעבר עליה שהיא השנואה, הכל בחשבון מדוקדק משמים, ואין שום מקרה בעולם כלל, כי הוא ית"ש רואה ועושה הכל - 'ראה ה' בעניי'. וזה גופא היה אצל ראובן, שאף שנטלה ממנו הבכורה לא

התרעם על זה. ועוד יותר מזה יש ללמוד, שאף כשנראה שהדבר בא לו מחמת מעשיו, שהיה פחוז כמים, אעפ"כ הבין שגם זאת נכלל בג-ט'ליכע פלאן, והכל מכוון מלמעלה. וכפי המעשה שאמרה זקנתי הרבנית פייגא מינטשא ע"ה [לאשה שהיה לה עגמת נפש מחמת שטעתה וקנתה בשוק ביוקר במקום לקנות בחנות הזולה] 'מיינ מאן [האמרי אמת זי"ע] זאגט, וואס א מענטש טוט זיך אליין אפ, איז אויך פון אייבערשטען'.

ובאמת גם ברוחניות ועבודת ה' יש לבטוח בה', שיתגבר על המכשולות, ותהא דרכו צלחה לפניו, וכפי שיש ללמוד מפרשתו, מהא שיעקב אבינו ע"ה נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת, והרי בפרשת וישלח כתיב (לב, ט) 'ויירא יעקב מאוד ויצר לו', שאף שהובטח לו 'הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך', מ"מ כששב מבית לבן אחר כל השנים חשש שמא יגרום החטא כמ"ש חז"ל (ברכות ד.), ולכאורה א"כ כל שכן שבתחילה טרם כל השנים, היה לו לחשוש שיגרום החטא שלא יקויים ההבטחה, ובשלמא מי שאכן חטא אח"כ בפועל אתי שפיר שמחמת כן מפחד רק אחרי שחטא, אבל יעקב אבינו ע"ה הרי לא חטא [ואף שאמר 'קטנתי מכל החסדים' (לב, יא), ופירש רש"י 'שמא משהבטחני נתלכלכתי בחטא, ויגרום לי להמסר ביד עשו', הרי באמת לא היה שום חטא בידו, וכפי שהעיד בעצמו (וישלח לב, ה) 'עם לבן גרתי' - 'ותר"ג מצוות שמרתי'], וא"כ מדוע חשש רק לבסוף ולא מתחילה. אלא שלמדנו כאן יסוד גדול, שהיוצא לדרך עליו להיות סמוך ובטוח על הקב"ה גם בכך שלא יחטא, ותהא לו שמירה בדרכו ויצליח בעבודתו ית', אמנם כשהגיע לשעת מעשה שבא עשו לקראתו, חשש שמא יש חטא שיגרום לבטל הבטחתו, וזה ענין של חשבון הנפש, אבל אינו סותר לבטחון בה'.

ובמראה הנבואה בליל פסח שנאמר ליעקב אבינו ע"ה 'הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך', הובטח לנו סיוע של הקב"ה במלחמת היצר, בכל נסיון ונסיון, שהרי לולא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, והבא לטהר מסייעין לו, וכל אדם צריך להתחזק בכל כוחותיו שבסייעתא דשמיא אחרי שיבחר בטוב וישתדל בכל כוחותיו, יזכה לעשות הטוב בעיני ה', ויצליח לקיים רצונו ית', ובל ירפה ידיו להיכנס ליאוש ח"ו. ואף שצריך חשבון הנפש, א מענטש דארף זיך שטענדיג בודק זיין, שמא קלקל ח"ו ויגרום החטא, אבל לעולם יש לו ללכת עם בטחון, ואף אחרי הנפילה עליו לקום שוב מתוך ידיעה ובטחון שה' עמו. השי"ת יעזור שנאמין בו כראוי ושנוכל לעמוד בנסיונות ונהיה ראויים ל'הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך'.

כתיב (לא, לח) 'זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועזיך לא שָׁכַל, ואילי צאנך לא אכלתי', ורש"י מביא דמכאן אמרו בגמרא (ב"ק סה:): 'איל בן יומו קרוי איל', דאם לא כן מה שבחו, אילים לא אכל, אבל כבשים אכל, אם כן גזלן הוא, אלא הכי קאמר איל בן יומו קרי איל*.

והנה קל להבין ששור בן יומו קרוי שור ואיל בן יומו קרוי איל, אבל אדם צריך לחשוב על עצמו מאימת קרוי אדם. הגר"י ענגיל זצ"ל בבית האוצר (מערכת א כלל ח-כלל יג) מאריך לדון אם נכרי עבד וכי"ב קרוי אדם, וכדרכו בבקיאיות המופלגת מביא ראיות לכאן ולכאן מכולא תלמודא, ובתוך דבריו (כלל יא) דן אי קטן קרוי אדם, ונקט שבפשוטות בלשון חז"ל קטן קרוי אדם, ובין הדברים כתב דיש להביא ראיה פשוטה דקטן נקרא אדם, דכמו דדייק בגמרא (ב"ק שם) דשור בן יומו קרוי שור מדכתיב (אמור כב, כז) 'שור או כשב וגו' כי יִלְד', ה"נ יש לדקדק דאדם בן יומו קרוי אדם מדכתיב (איוב ה, ז) 'אדם לעמל יולד', הרי דמיד בשעת הלידה נקרא אדם, אמנם מעיר שהמהר"ל (נתיב הצניעות פרק ב) כותב שחש"ו אינם נחשבים אדם, ודן בדבריו, עי"ש [ובאמת אף להיות אדם אליבא דמהר"ל, אפילו בגדלותו הלוואי ונזכה].

אמנם צריך לזכור הא דכתיב (איוב יא, יב) 'ועיר פרא אדם יִלְד', שכשנולד הרי הוא כעיר פרא, אלא שע"ד התעוררות מוסר הדבר תלוי עד כמה האדם מקיים 'אדם לעמל יולד', ואחרי שעמל לכיון אורחותיו לצאת מחומריותו, אזי מסתלק העיר פרא ונתגלה האדם. מסופר על צדיק אחד שנכנס אצלו איש שלא בזמן קבלת קהל, נבעת מפניו כי נראה לו

---

* ובשר"ת מהר"י אסאד (ח"ב אהע"ז-ח"מ סוס"י קמו) תמה דבן יומו מי מצי אכיל ליה, הלא תוך שמונה ימים הראשונים אסור באכילה מדאורייתא משום דסמוך מיעוטא המצוי דנפלים (עי' ר"ה ז). לחזקת אינו זבוח כמ"ש הנודע ביהודה (מהד"ת אהע"ז סי' יט), והרי האבות קיימו כל התורה, א"כ מאי האי דקאמר 'ואילי צאנך לא אכלתי', והרי איל בן יומו גם מן הצאן של עצמו לא אכל, אלא דמהאי טעמא הקדים ואמר 'רחליך ועזיך לא שכלו', וקשה דמאי שבחיה של יעקב אבינו בזה שלא שכלו הרחלים, הרי דבר זה ביד שמים הוא, ויעקב מה פעל בזה, דלמא מזליה דהאי גברא - לבן גרים, ועי' בספורנו [והאליך הק' מפרש שכוונתו אם הייתי גנב לא היה הקב"ה עושה לי נס כזה שלא שכלו כלום], ומתוך דיש לפרש דיעקב"א אמר הלא בשום פעם לא קרה שכלה, וא"כ הוחזקו כבר להוליד בני קיימא שכלו להם חודשיהם, ואוקי חזקה להדי חזקה ומהני רוב מדאורייתא, וא"כ שפיר קאמר יעקב 'ואילי צאנך לא אכלתי' - אבל של עצמו גם איל בן יומו אכל. עכ"ד.

ולא בריא לי קושיותיו מהא דאסור באכילה, דאם ר"ל דאכתי שמא בז' ימים ראשונים לא קרוי איל, הרי לא קס"ד לחלק לגבי ז' ימים הראשונים, דרק בן שנה קס"ד דאינו איל משום דלקרבנות נקרא איל רק אחר שנה, אבל הואיל ואפיקתיה מבן שנה, פשיטא דמלידתו מיד קרוי איל. ואם כוונתו דלא הו"ל ליעקב לומר איל שהוא שם כולל מיד מלידתו, ג"כ לא קשה, דא"כ איזה לשון ינקוט, ובע"כ אמר איל, וצ"ת.

שהוא בעל חי בלבוש אנשים, כיון שלא הכין הצדיק את עצמו מקודם לירד ממדרגתו שיוכל לסבול איש פשוט מגושם כבהמה [ובזה פרשנו (עי' עבד'ד ירח האיתנים עמ' קלא) ע"ד צחות מה דאיתא במשנה (יומא יח.) 'ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה', ותמוה וכי הכה"ג אינו מכיר מהו פר ומהו איל או כבש, והלא נתחנך לעבודה בבית המקדש, ומה גם שבזמנם שהבהמות היו מצויין בכל מקום, הכל הכירו וידעו להבחין ביניהם (ועי' מהרש"א חא"ג). אלא הכה"ג היה במדרגה גבוהה כ"כ, ובפרט אחרי פרישת שבעה ימים, שהיה נצרך להכין עצמו להכיר מהי בהמה אמיתית ומהו אדם שצורתו כבהמה, שלא יחליף ביניהם], והכל תלוי באדם עצמו, לאן ולמה הוא שואף להגיע, אם עמל להתעלות להיות אדם או חלילה לרדת למדרגת בהמה.

כ"ק אאז"ל הזכיר כמה פעמים דברי הירושלמי (נדה פ"ג ה"ב) 'כולו אדם ופניו בהמה אינו וולד, כולו בהמה ופניו אדם וולד הוא, כולו אדם ופניו בהמה עומד וקורא בתורה ואומרים לו בוא לשחטך, כולו בהמה ופניו אדם עומד וחורש בשדה ואומרים לו בוא וחלוץ או ייבם', ופירש ד'פניו' היינו הפנימיות, המהות, שאם ראשו שקוע במחשבות טובות ורצונות טובים, אזי גם כנשצרך לעסוק במעשים גשמיים יכול להגיע כ"כ גבוה, וכפי שהיה מרגלא בפומיה דכ"ק אאז"ל הא דאיתא בגמרא (חגיגה יז.) ששה דברים נאמרו בבני אדם שלשה כמלאכי השרת שלשה כבהמה, חז"ל לא באו לגנות בחיר הנבראים, רק שידע לשאוף לתקן את חלק הבהמיות שבו ולהעלות הג' כבהמה לעשותם כמלאכי השרת, כולו בהמה ופניו אדם, דהיינו שאפשר להתייגע ולתקן שיהיה פניו אדם, ואזי נחשב לכולו אדם, ולהיפך כולו אדם ופניו בהמה, היינו כשתשוקת לבו בבהמיות ושקוע בתאוות, אזי גם אם הוא עוסק בתורה ואומרים לו בא לשחטך כבהמה (עי' פני מנחם בה"ב עמ' קעב ד"ה שלמה, וכן אמר בדרשה במעמד סיום הש"ס ירושלמי במחזור הראשון). ואפשר להוסיף כי 'פניו' מקרי הכיוון שאליו הוא פונה, והיינו למה הוא שואף וחותר להגיע, ועל מה מגמתו, שזה קובע מה הוא בעצמו, כי אכן בשעת הלידה כבר נקראים אדם כי 'אדם לעמל יולד', אבל זה רק כשעמל להיות כולו אדם, ולא ח"ו להיפך.

אמרו חז"ל 'ציאת צדיק מן המקום עושה רושם', ואיתא באמרי אמת (תרפ"ט ד"ה ויצא) בשם השפת אמת (תרל"ב ותרל"ו) ד'עושה רושם' לטובה, דהיינו שנשאר רושם במקום, וגם משבת קודש נשאר רשימה, ואין המכוון לרושם חיצוני כעין שעושים מודעות צאתכם לשלום לצדיק היוצא מן העיר שהשאיר אחריו מתנות, אלא רושם אמיתי בלב האדם,

יעזור השי"ת שנוכל להתקשר בכל לב להארת השבת, באופן שיהיה נדבק בו ונחקק ונתרשם שלא ישכח גם בכל ימי המעשה להתקדש אף במעשה גשמי, ולחזק צורת האדם שבו להיותו כמלאכי השרת.

